

Predmet C-195/23**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

27. ožujka 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

tribunal du travail francophone de Bruxelles (Belgija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

13. ožujka 2023.

Žalitelj:

GI

Druga stranka u žalbenom postupku:

Partena, assurances sociales pour travailleurs indépendants ASBL

1. Predmet i podaci o sporu:

- 1 Osoba GI, dužnosnik Europske komisije, od 2015. obavlja i dodatnu djelatnost podučavanja u trajanju od najviše 20 sati nastave godišnje.
- 2 Dopisom od 4. srpnja 2018. Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (Državni zavod za socijalno osiguranje samozaposlenih osoba, u daljnjem tekstu: INASTI) podsjetio je osobu GI na to da u svojstvu profesora obavlja djelatnost kao samozaposlena osoba i pozvao ju je da ugovori osiguranje s fondom za socijalno osiguranje po vlastitom izboru.
- 3 Osoba GI osigurala se u fondu Partena i uplaćivala je socijalne doprinose.
- 4 Osoba GI osporavala je 15. ožujka 2022. svoju uključenost u belgijski sustav socijalne sigurnosti za samozaposlene osobe i zahtijevala je od Partene da joj vrati uplaćene socijalne doprinose u ukupnom iznosu od 3242,09 eura.
- 5 Osoba GI pokrenula je 13. listopada 2022. postupak pred tribunalom du travail (Radni sud, Belgija), sudom koji je uputio zahtjev.

2. Predmetne odredbe:

A. *Ugovor o Europskoj Uniji*

6 Člankom 4. stavkom 3. UEU-a određuje se:

„Na temelju načela lojalne suradnje i uz puno uzajamno poštovanje, Unija i države članice međusobno si pomažu pri obavljanju zadaća koje proizlaze iz Ugovorâ.

Države članice poduzimaju sve odgovarajuće mjere, opće ili posebne, kako bi osigurale ispunjavanje obveza koje proizlaze iz Ugovorâ ili akata institucija Unije.

Države članice olakšavaju ostvarivanje zadaća Unije i suzdržavaju se od svake mjere koja bi mogla ugroziti postizanje ciljeva Unije”.

B. *Protokol (br. 7) o povlasticama i imunitetima Europske unije (SL 2016., C 202, str. 266.)*

7 Člankom 12. određuje se:

„Dužnosnici i ostali službenici Unije dužni su plaćati porez u korist Unije na plaće, nadnice i prihode koje im isplaćuje Unija, u skladu s uvjetima i postupcima koje utvrđuju Europski parlament i Vijeće, uredbama, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa zainteresiranim institucijama.

Oni su oslobođeni od plaćanja nacionalnih poreza na plaće, nadnice i prihode koje im isplaćuje Unija.”

8 Člankom 14. određuje se:

„Europski parlament i Vijeće, uredbama, u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja sa zainteresiranim institucijama, utvrđuje program prava iz socijalne sigurnosti za dužnosnike i ostale službenike Unije.”

3. Argumenti stranaka:

A. *Osoba GI*

9 Osoba GI u biti tvrdi da je obveza uključenosti u socijalni sustav za samozaposlene osobe protivna načelu samo jednog sustava socijalne sigurnosti koji se primjenjuje na dužnosnike Unijinih institucija, članku 4. stavku 3. UEU-a i načelu lojalne suradnje jer čini prepreku koja može odvratiti od obavljanja profesionalne djelatnosti unutar institucije Europske unije.

B. Partena

- 10 INASTI smatra da osoba GI odgovara definiciji samozaposlene osobe zbog svoje djelatnosti podučavanja te stoga treba biti osigurana u fondu za socijalno osiguranje samozaposlenih osoba i plaćati socijalne doprinose.

4. Ocjena tribunala du travail (Radni sud):

- 11 Budući da je osoba GI dužnosnik Unije, valja uzeti u obzir članke 12. i 14. Protokola (br. 7) o povlasticama i imunitetima Europske unije.
- 12 Sud je u presudi od 10. svibnja 2017., Lobkowicz, C-690/15, EU:C:2017:355, naveo:

„36. [...] dužnosnici Unije podvrgnuti su zajedničkom sustavu socijalne sigurnosti institucija Unije, koji, prema članku 14. Protokola, uredbama utvrđuju Europski parlament i Vijeće u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom i nakon savjetovanja s institucijama.

[...]

41. Analogijom u odnosu na članak 12. Protokola, koji u korist Unije uspostavlja poreznu obvezu njezinih dužnosnika što se tiče plaća, nadnica i prihoda koje ona isplaćuje te koji, posljedično, propisuje oslobođenje od plaćanja nacionalnih poreza na te iznose, članak 14. tog Protokola treba shvatiti na način da se njime podrazumijeva da su iz nadležnosti država članica izuzete obveza osiguranja dužnosnika Unije u nacionalnom sustavu socijalne sigurnosti i obveza tih dužnosnika da doprinose financiranju takvog sustava, s obzirom na to da se njime institucijama Unije povjerava nadležnost za uređenje sustava socijalne sigurnosti njezinih dužnosnika.

[...]

44 Iz prethodno navedenog proizlazi da je **jedino Unija nadležna, uz isključenje država članica, za utvrđivanje pravila koja se primjenjuju na dužnosnike Unije u odnosu na njihove obveze iz područja socijalne sigurnosti.**

45 Naime, kao što je to naveo nezavisni odvjetnik u točki 76. svojeg mišljenja, **članak 14. Protokola i odredbe Pravilnika o osoblju u području socijalne sigurnosti dužnosnika Unije ispunjavaju u pogledu potonjih ulogu koja je slična ulozi članka 13. Uredbe br. 1408/71 i članka 11. Uredbe br. 883/2004, kojima se zabranjuje obveza dužnosnika Unije da doprinose u različite sustave iz tog područja.**

46 Nacionalni propis, poput onoga o kojemu je riječ u glavnom postupku, koji tereti dohotke dužnosnika Unije za socijalne doprinose i davanja koji su posebno

namijenjeni za financiranje sustava socijalne sigurnosti dotične države članice povređuje, dakle, isključivu nadležnost koja je Uniji dodijeljena člankom 14. Protokola i relevantnim odredbama Pravilnika o osoblju, osobito onima koje utvrđuju obvezne doprinose dužnosnika Unije radi financiranja sustava socijalne sigurnosti.

[...]

Slijedom navedenoga, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

Članak 14. Protokola (br. 7) o povlasticama i imunitetima Europske unije, koji je priložen UEU- u, UFEU- u i UEZAE- u, te odredbe Pravilnika o osoblju za dužnosnike Europske unije koje se odnose na zajednički sustav socijalne sigurnosti institucija Unije treba tumačiti na način da im se protivi nacionalno zakonodavstvo, poput onoga o kojemu je riječ u glavnom postupku, koje propisuje da se dohoci od nekretnina koje u državi članici ostvaruje dužnosnik Europske unije koji je porezni rezident te države članice, podvrgavaju socijalnim doprinosima i davanjima koji su namijenjeni financiranju sustava socijalne sigurnosti te iste države članice”. (isticanje tribunala du travail (Radni sud))

- 13 Stoga je sustav socijalne sigurnosti za dužnosnike Europske unije zajednički sustav u pogledu kojeg Unija ima isključivu nadležnost.
- 14 U Uredbi (EZ) br. 883/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti utvrđuje se načelo primjene zakonodavstva samo jedne države članice.
- 15 Međutim, s obzirom na sudsku praksu Suda, Uredba (EZ) br. 883/2004 i konkretno njezin članak 11. stavak 1. koji se odnosi na načelo primjene zakonodavstva samo jedne države članice nisu primjenjivi na dužnosnike Europske unije (vidjeti u tom smislu presude od 16. prosinca 2004., My, C- 293/03, EU:C:2004:821 i od 10. svibnja 2017., Lobkowicz, C- 690/15, EU:C:2017:355).
- 16 Postavlja se ipak pitanje može li se takvo načelo po analogiji primijeniti na dužnosnike Europske unije. Čini se da je Sud u presudi od 10. svibnja 2017., Lobkowicz, C-690/15, EU:C:2017:355, odgovorio potvrdno, ali se prethodno pitanje odnosilo na dohotke od nekretnina, a ne na dohotke od rada koji nije povezan sa statusom dužnosnika Unije, što ne odgovara situaciji osobe GI koja obavlja drugu profesionalnu djelatnost.
- 17 Osim toga, Sud je u ime načela lojalne suradnje, utvrđenog u članku 14. stavku 3. UEU-a, izuzeo iz primjene nacionalne odredbe države članice u području socijalne sigurnosti jer je smatrao da te odredbe mogu biti prepreke i stoga obeshrabiliti obavljanje profesionalne djelatnosti unutar institucija Europske unije.
- 18 Sud je u presudi od 10. rujna 2015., Wojciechowski, C- 408/14, EU:C:2015:591, naveo:

„44. Naime, takav propis može radnika koji je stekao određeni staž na temelju mirovinskog sustava zaposlenih osoba te države članice odvratiti od prihvaćanja radnog mjesta u službi neke institucije Unije smještene u toj državi članici ili ga potaknuti na to da u njoj preuranjeno prestane obavljati dužnosti, s obzirom na to da zbog tog propisa, zapošljavanjem na radnom mjestu u službi takve institucije ili gradeći u njoj dugu karijeru, riskira gubitak mogućnosti ostvarivanja prava na mirovinu koje je stekao na temelju djelatnosti koju je u svojstvu zaposlene osobe obavljao u toj državi članici prije stupanja u službu Unije.

45. Takve posljedice ne mogu biti dopuštene s obzirom na obvezu lojalne suradnje i pomoći država članica prema Uniji, [koja nalazi svoj izričaj u obvezi, propisanoj člankom 4. stavkom 3. UEU- a, olakšavanja Uniji ispunjenja njezine zadaće]”.

19 Sud je u presudi od 4. veljače 2015., Melchior, C- 647/13, EU:C:2015:54, naveo:

„27. Međutim propis države članice koji ne omogućava uzimanje u obzir razdoblja zaposlenja u svojstvu člana ugovornog osoblja u nekoj instituciji Unije sa sjedištem u toj državi članici radi stjecanja prava na naknade za nezaposlenost također je takve naravi da tim institucijama otežava zapošljavanje članova ugovornog osoblja. Kao što je nezavisni odvjetnik naveo u točkama 51. do 53. svojeg mišljenja, takav propis može radnike koji borave u toj državi članici odvratiti od zaposlenja u instituciji Unije s obzirom na to da zbog tog zaposlenja riskiraju neuračunavanje zbroja radnih dana, a koji su prema tom propisu potrebni radi stjecanja prava na naknade u slučaju nezaposlenosti jer će se, zbog njegova propisom ograničenog trajanja, prije ili kasnije morati uključiti ili ponovno uključiti u nacionalno tržište rada.

28. Takav propis može prouzročiti odvrćajući učinak u pogledu neizjednačavanja dana nezaposlenosti za koje se isplaćuje naknada sukladno Uvjetima zapošljavanja s danima rada radi priznanja prava na naknade za nezaposlenost u toj državi članici, iako su dani nezaposlenosti, za koje se isplaćuje naknada prema propisu te države, već izjednačeni s danima rada”.

20 Naposljetku, Sud je u presudi od 10. svibnja 2017., Lobkowicz, C-690/15, EU:C:2017:355, dodao:

„47. Usto, takav bi propis ugrozio jednako postupanje između dužnosnika Unije i stoga, obeshrabrio obavljanje profesionalne djelatnosti unutar institucije Unije, s obzirom na to da bi određeni dužnosnici bili obvezani doprinositi ne samo u zajednički sustav socijalne sigurnosti institucija Unije nego i u nacionalni sustav socijalne sigurnosti”.

21 Iz ispitivanja navedene sudske prakse proizlazi da se slučaj kao što je onaj osobe GI očito još nije razmatrao i podnio Sudu. Naime, pitanja koja se odnose na to je li osoba GI obuhvaćena belgijskim sustavom socijalne sigurnosti za samozaposlene osobe mogu se razmatrati samo s obzirom na odgovor Suda na prethodno pitanje koje će se postaviti u skladu s člankom 267. UFEU-a.

- 22 Tribunal du travail (Radni sud) pojašnjava da je slično prethodno pitanje, ali u drukčijem kontekstu, postavljeno 9. lipnja 2022. u zahtjevu za prethodnu odluku koji je upućen Sudu pod brojem predmeta C-415/22.

5. Prethodno pitanje:

- 23 Tribunal du travail (Radni sud) stoga upućuje Sudu sljedeće pitanje:

Sprečavaju li Protokol (br. 7) o povlasticama i imunitetima Europske unije, osobito njegov članak 14., načelo samo jednog sustava socijalne sigurnosti koji se primjenjuje na zaposlene i samozaposlene osobe, bilo da su u aktivnoj službi ili u mirovini, i načelo lojalne suradnje koje proizlazi iz članka 4. stavka 3. Ugovora o Europskoj uniji, da država članica naloži uključivanje u nacionalni sustav socijalne sigurnosti dužnosniku koji uz svoju djelatnost u službi Unijine institucije, uz njezino odobrenje, obavlja i dodatnu djelatnost podučavanja, i od njega zahtijeva uplaćivanje doprinosa iako je taj dužnosnik na temelju Pravilnika o osoblju već uključen u zajednički sustav socijalne sigurnosti institucija Europske unije?